

კანონის მოქმედების ფარგალი.

I. კანონის მოქმედების ფარგალი.

მუხ. I.

ამ კანონს ექვემდებარება შრომის ყოველი ხელშეკრულება, რომელითაც ერთი პირი-დაქირავებული-თავის სამუშაო ძალას აძლევს სხვა პირს-დაქირავებულს განსაზღვრული ან განუსაზღვრელი ვადით, ან გარიგებულ სამუშაოს დამთავრებამდე და ვალდებული ხდება დაქირავებულს მიერ ნაჩვენები განსაზღვრული სახის მოქმედება შეასრულოს სასყიდლით-სამუშაო ფასით, რომელიც აღირიცხება დროის მიხედვით, ნაჭრობით ან სხვა საშუალებით.

შენიშვნა: ამ კანონს არ ექვემდებარებიან: ა|სახელმწიფოსი და ადგილობრივი თვითმმართველობის დაწესებულებათა თანამდებობის პირნი და აღმინისტრაციის მსახისახურენი; ბ|ის ხელშეკრულებანი, რომელსაც დასდებენ საზოგადოდ აღმინისტრაციული მოქმედებისათვის დაქირავებულნი; გ| აგრეთვე ის პირნი, რომელნიც საზოგადოების წევრთა განუსაზღვრელ რიცხვს აწვდიან დამოუკიდებელი ხელობის სახედ მათ მიერ შეკავშირებულსა ან პირად შრომას.

2. მშრომელთა დაქირავების წესი.

მუხ. 2.

დაქირავებელი ვალდებულია მიიწვიოს სამუშაოდ დასაქირავებელი ადგილობრივი ქალაქის თვითმმართველობისა ან ერობის შრომის ბირჟის შემწეობით, თუ ასეთი ბირჟა არსებობს. თუ ბირჟამ ვერ მოუძებნა დაქირავებულს მომუშავეთა საკმარისი რიცხვი, დაქირავებულს შეუძლია სხვაგან ეძებოს ისინი და ვალდებულია ბირჟას აცნობოს ეს გარემოება.

მუხ. 3.

შრომის ბირჟის გარეშეც შეიძლება დაქირავებულ იქნეს: ა|სახელმწიფოსი, ადგილობრივ თვითმმართველობათა და მათი კავშირის დაწესებულების მსახისახურე; ბ| სახელმწიფო და მუნიციპალ წარმოების სპეციალისტი; გ|მუშა-მოსამსახურე ისეთი სახელმწიფო და მუნიციპალი წარმოებისა, რომელიც სამხედრო ან სახელმწიფო საიდუმლოებას შეიცავს, და დ| ის, ვინცასრულებს გამგებლობისა, მმართველობისა, კონტროლისა და ქონების შენახვის ცალკე პასუხსაგებულ მოვალეობას, როგორც არის მაგ.: ხაზინადარი, კასირი, ათისთავი, ამწონი, მიმღები, პირადი მდივანი და სხვა ამ გვარი.

მუხ. 4.

დამქირავებელს არ აეკრძალება მიწვევა იმ მუშისა და მოსამსახურისა მელიც შრომის ხელშეკრულობის ძალით სხვა დამქირავებელთან მუშაობს, ხოლო ვალდებულია თვითოეული ასეთი დამქირავებულის ვინაობა დაუყოვნებლივ აცნობოს შრომის ბირჟას.

მუხ. 5.

დამქირავებელს უფლება აქვს თავისუფლად აირჩიოს შრომის ბირჟაში რა რილთა შორის ის პირი, რომელსაც სურს ძიძად, აღმზრდელად, ყარაულად, დარაჯი ხელზე მოსამსახურედ ან მეეზოვეთ დადგომა. ხოლო შრომის დანარჩენი კატეგორიის მუშა-მოსაქმეთა დამქირავება განისაზღვრება წესით, რომელიც შემუშავებული აქვს იმ შრომის ბირჟას, საიდანაც იგი დამქირავებულია.

მუხ. 6.

ყოველი შემთხვევა შრომის ბირჟის გარეშე დამქირავებისა დამქირავებულუნდა აცნობოს ადგილობრივს ბირჟას, ხოლო თუ ადგილობრივი არ არის, უახლოეს შრომის ბირჟას.

მუხ. 7.

მუშა, რომელმაც ზედისეოდ ერთ კვირაზე მეტი იმუშავა, ხელოსანი, რომელმაც ორ კვირას იმუშავა და მოსამსახურე, რომელმაც ერთ თვეზე მეტი იმუშავა წესებულებაში მიღებულად ჩაითვლება და სარგებლობს ყველა იმ უფლებას, რომელიც შემოღებულია წარმოებაში დანარჩენი მუშებისა და მოსამსახურეების ვის.

მუხ. 8.

უკეთეს დამქირავებული თავისი ცოდნითა და უნარით ვერ აკმაყოფილებს იმ კატეგორიის სამუშაოს მოთხოვნილებას, რომლისთვისაც დამქირავებულია, დამქირავებელს შეუძლია დაითხოვოს იგი მეშვიდე მუხ. |7 მუხ. | აღნიშნული ვადის სვლამდე, ხოლო ნამუშავარი დღეებისათვის ხვედრი სამუშაო ხელფასი უნდა აცეს. თუ ხელფასი დამქირავებისათვის არ იყო განსაზღვრული, მაშინ განსაზღვრავს შრომის ბირჟა ან შრომის სამინისტროს ორგანო.

მუხ. 9.

უკეთეს დამქირავებული ბოროტად ისარგებლებს მე-8 მუხელში აღნიშნულ უფლებას, შრომის ბირჟას უფლება აქვს აღძრას საქმე შრომის სასამართლოში. უკეთეს შრომის სასამართლო დაინახავს, რომ დამქირავებულის ცოდნა და უნარი დამქირავებელს სამართლიანად არ დაუფასებია, დამქირავებელმა უნდა დააკმაყოფილოს დამქირავებული თანახმად იმ წესებისა, რომელიც დადებულია დამქირავებულთა საკმაყოფილებლად შრომის ხელშეკრულობის უკანონოდ დარღვევისათვის | მუხ. 8.

3. ფორმა შრომის ხელშეკრულებისა.

პირველი პირობაა, რომ შრომის ხელშეკრულება უნდა იქნას დადებული წინასწარ და მხოლოდ ერთი მხარის მიერ.

მეორე პირობაა, რომ შრომის ხელშეკრულება უნდა იქნას დადებული მხოლოდ ერთი მხარის მიერ.

შრომის ხელშეკრულების ფორმა გაჩნდა იმ შემთხვევისა, რომელიც ამ კანონშია | მუხ. 17, 20 და 32 | აღნიშნული, დამოკიდებულია პირების დამდებთა სურვილზე და წერილობითი შეიძლება იყოს და სიტყვიერიც. სიტყვიერი ხელშეკრულების ყოველი ნაწილი შეიძლება დამტკიცებულ იქნეს მოწმეთა ჩვენებით.

მუხ. II.

შრომის ხელშეკრულება შეიძლება იყოს როგორც პირადი, ისე კოლექტიური.

მუხ. 12.

აკრძალულია ისეთი ხელშეკრულების დადება, რომლის ასრულებაც უნდა დაიწყოს სამ თვეზე უგვიანეს დღიდან მისი დადებისა. ასეთ ხელშეკრულებას ძალა არ ექნება.

მუხ. 13.

შრომის ხელშეკრულება უნდა დადებულ იქნეს:

ა) განსაზღვრულის ვადით,

ბ) განუსაზღვრელის ვადით, და

გ) რაიმე სამუშაოს ასრულებამდე, რომლის დამთავრებითაც ხელშეკრულებას ძალა დაეკარგება.

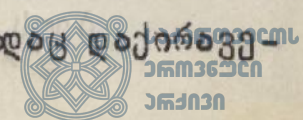
4. შრომის ხელშეკრულების პირობა.

მუხ. 14.

შრომის ხელშეკრულების ყოველი პირობა დამოკიდებულია მხარეთა შეთანხმებაზე. ნამდვილად არ ჩაითვლება ისეთი პირობა, რომელიც ეწინააღმდეგება წინების წესებს, მის დამდებთ სასამართლოსი სარგებლობის უფლებას უზღუდავს და აგრეთვე პირობა, რომელიც აუარესებს მშრომელის მდგომარეობას წარმოებაში, შინაური წესრიგისა და შრომის დამცველი კანონებით დაწესებულ პირობებთან შედარებით.

მუხ. 15 .

როცა შრომის ხელშეკრულების ძალით მუშაობა სწარმოებს არა ხელშეკრულების დამდებ პირისათვის, არამედ იმ წარმოების ან მეურნეობისათვის, რომელსაც დამქირავებელი ემსახურება, ან როცა წარმოება, სადაც დაქირავდა

ბული მუშაობს, შეადგენს მეორე სამრეწველო დაწესებულების ნაწილს ან განყოფილებას, დამქირავებლად ითვლება არა ის, ვინც ხელშეკრულება დას-
დო, არამედ ის, ვისთვისაც სწარმოებს მუშაობა. მაგრამ ხელშეკრულების დამ-
დებიც არ განთავისუფლდება ვასუხისმგებლობისაგან მის მიერ დაქირავე-
ბულთა წინაშე. ამ დებულების საწინააღმდეგო შეთანხმება აღკრძალულია

5. კოლექტიური ხელშეკრულება.

მუხ. 16.

შრომის კოლექტიური ხელშეკრულება შეიძლება დადებულ იქნეს ერთის მხრით მუშათა და მოსამსახურეთა კავშირსა და მეორის მხრით მრეწველთა ან წარმოების პატრონთა კავშირს შორის, აგრეთვე მრეწველ-პატრონთა და მათთან მომუშავე მუშებსა და მოსამსახურეებს შორის, ან ამ უკანასკნელ-თა რომელსაში ჯგუფთან. კოლექტიურ ხელშეკრულებას სავალდებულო ძალა აქვს მისი დამდები კავშირის ან ჯგუფის ყველა წევრისათვის, თუნდაც ისინი მისი დადების შემდეგ შესულიყვნენ კავშირში.

მუხ. 17.

შრომის კოლექტიური ხელშეკრულება შეიძლება დადებულ იქნეს მხოლოდ წერილობით. მისი დედანი უნდა წარედგინოს ადგილობრივ იმ თანამდებობის პირს, რომელსაც დავალებული აქვს თვალყური ადევნოს შრომის დამცველი კანონის წესიერად აღსრულებას. ხელშეკრულების დამდებთ უფლება აქვთ ამ მოხელისაგან მიიღონ შემოწმებული პირი ხელშეკრულებისა ან მისი ამონაწერი. კოლექტიური ხელშეკრულების ის მუხლი, რომელიც ეწინააღმდეგება შრომის დამცველ კანონებს, უკანონოდ ჩაითვლება, მაგრამ ეს გარემოება ვერ შეაჩერებს ხელშეკრულების ნუსხაში შეტანას.

მუხ. 18.

კავშირებს ეთნებრივი ვასუხისმგებლობა დაევალება მათის წევრებისა ან ორგანოების მიერ კოლექტიური ხელშეკრულების დარღვევის გამო მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ხელშეკრულებაში აღნიშნულია, რომ იმათ ასეთი ვასუხისმგებლობა თავს უდვიათ.

6. არტელი ან ჯგუფი .

მუხ. 19.

როცა არტელი ან ჯგუფი დასდებს შრომის ხელშეკრულებას, დამქირავებელს არტელის ან ჯგუფის ყოველი წევრის მიმართ ისეთივე უფლება მიე-

ნიჭება და მოვალეობა დაედება, როგორც ექნებოდა თვითეულთან ცალ-ცალკე
რომ დაედო ხელშეკრულება. ეს წესი უნდა დაცულ იქნეს იმ შემთხვევაშიაც, როცა დაქირავებულს უფ-
ლება აქვს მიცემული თავისი მხრით დაიქირაოს ხელქვეითები.

მუხ. 20.

შრომის ხელშეკრულება არტელთან ან ჯგუფთან უნდა დადებულ იქნეს წე-
რილობით და შიგ დასახელებულ იქნეს არტელის ყოველი დაქირავებული წევ-
რი, არტელის მეთაური ან არტელის კანონიერი რწმუნებული, წესი არტელის
წევრთა ერთმანერთში ანგარიშისა და დაქირავების პირობები. თუ ვინცთ-
მაცა ცვლილება რამ მისდა არტელის დაქირავებულ წევრთა პირად შედგენი-
ლობაში, აგრეთვე თუ მისი მეთაური ან არტელის კანონიერი რწმუნებული გა-
მთიცვალა, ეს ამბავი დაქირავებულს უნდა ეცნობოს ერთი კვირის განმავ-
ლობაში.

7. შინაგანი წესრიგი.

მუხ. 21.

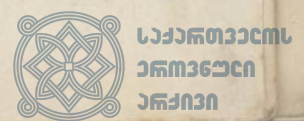
თუ წარმოებაში შრომის ხელშეკრულებით ჩვეულებრივ ხუთ კაცზე ნაკლებ-
ბი არ მუშაობს, მუშაობის წარმოების წესრიგი დაქირავებულმა უნდა
დაადგინოს.

მუხ. 22.

შინაგან წესრგში აუცილებლად უნდა იყოს ჩართული: ა| ვადა| ცალ-ცალკე
წლოვანთა და მცირე-წლოვანთათვის| შრომის დაწყებისა და გათავებისა სა-
ათობრივ, დრო და ხანი შრომის შეწყვეტისა დასასვენებლად და პურის საჭ-
მელად და აგრეთვე ისიც, თუ კვირა-უქმის წინა დღეს როდის უნდა შესწ-
ყდეს მუშაობა; ბ| სია დღესასწაულებისა, როცა მუშაობა არ სწარმოებს;
გ| წესი და ხანი სამუშაოს შეწყვეტისა; დ| სამუშაო ხელფასის მიცემის
ვადა; ე| დრო მანქანებისა და ავიატების გაწმენდისა, აგრეთვე სახელ-
სნობის გასუფთავებისა, უკეთუ შრომის ხელშეკრულებით ეს მოვალეობა და-
ქირავებულთ აქვს; ვ| მუშათა და მოსამსახურეთა მოვალეობა წარმოებაში
წესისა და რიგის დასაცვლად; ზ| რა ღონისძიებანი უნდა იხმარონ დაქი-
რავებულთ, რომ მანქანებს, ცეცხლის გარენას და სხვ. გაუფრთხილდენ.

მუხ. 23.

წესრიგში უნდა აღნიშნულ იყოს დრო მისი ძალაში შესვლისა. ორის კვირით
აღრე ძალაში შესვლამდე წესრიგი უნდა გამოკიდულ იქნეს თვალსაჩინო ად-

გილას იმ შენობაში, სადაც მუშაობა სწარმოებს და სადაც ანგარიში ეძღვრათ მუშებს. ამავდროულად ერთი ცალი ამ წესრიგისა უნდა გაეგზავნოს იმ თანამდებობის პირს, რომელიც მოვალეა თვალყურს ადევნოს შრომის დამცველ კანონთა სისწორით აღსრულებას. ათის დღის განმავლობაში წესრიგის გამტკიცების დღიდან დაეირავებულთ ან მათ წარმომადგენელს უფლება აქვს თანამდებობის პირს განუცხადოს, თუ ვინცობაა ნაკლი რამ შეამჩნია ამ წესრიგს.

მუხ. 24.

თანამდებობის პირი, რომელსაც დავალებული აქვს შრომის კანონების წესრიგად აღსრულების თვალყურის დევნება, ვალდებულია მე-23 მუხ. აღნიშნული ვადის გასვლამდე განიხილოს წესრიგი და თუ იგი არ შეიცავს ისეთ პირობას, რომელიც ეწინააღმდეგება ზნეობას, მოქმედ კანონებს, ან დაეირავებულისათვის სავალდებულო კოლექტიურ ხელშეკრულებას, თავისი ხელის მოწერით დაამოწმებს, რომ თანახმაა მისი გამტყვემისა. ამ თანამდებობის პირის მიერ ხელმოწერილი წესრიგი ძალას მოკლებულია. ამ თანამდებობის პირის მოქმედება შეიძლება განსაჩივრებულ იქნეს შრომის სასამართლოში, როგორც დამეირავებლისა, ისე დაეირავებულთაგან.

მუხ. 25.

ამ წესრიგს ძალა არა აქვს მისის გამტყვემის წინა დროისათვის.

მუხ. 26.

ეს წესრიგი ძალაში შესვლის დღიდან გაუქმებამდე სავალდებულოა როგორც დამეირავებელის, ისე დაეირავებულისთვის, რომელიც წარმოებაში მუშაობს. შეცვლა ან გაუქმება წესრიგისა შეიძლება ამ კანონის მე-23 და მე-24 მუხლის თანახმად.

8. წარმოების მმართველი და მუშა-მოსამსახურეთა სიების წარმოება.

მუხ. 27.

იმ წარმოებაში, რომელსაც პატრონი თვით არ განაგებს, ან რომელიც ეკუთვნის რამდენსამე პირს, ამხანაგობას, ან სააქციონერო საზოგადოებას, ხაზინას ან საზოგადოებრივ დაწესებულებას, პატრონის მოვალეობას აღსრულებს მათგან დაინიშნული გამგე წარმოებისა.

შენიშვნა: დიდ წარმოებაში, განსაკუთრებით ისეთში, რომელშიც ერთი წარმოების რამდენიმე დარგია შეერთებული, შეიძლება დაინიშნოს რამდენიმე

ნიმე გამგე ცალ-ცალკე ნაწილის განსაგებად.

მუხ. 28.

წარმოების პატრონი ვალდებულია სამის დღის განმავლობაში აცნობოს თანამდებობის პირს, რომელსაც დავალებული აქვს შრომის კანონების წესიერად აღსრულების მეთვალყურეობა, - ვინ არის წარმოების გამგედ დანიშნული ან ძველის ნაცვლად ახალი ვინ ინიშნება.

ამას გარდა, წარმოებაში თვალსაჩინო ადგილას უნდა გამოკიდულ იყოს განცხადება გამგის სახელისა და გვარის აღნიშვნით.

მუხ. 29.

თუ ის პირი, რომელიც განაგებს წარმოებას | პატრონი, ან გამგე | დროებით სადმე წავიდა, ვალდებულია წარმოებაში თავისი მოადგილე დასტოვოს, რის გამოც განცხადება უნდა გამოკრულ იქნეს იმ შენობაში, სადაც მუშაობა სწარმოებს.

მუხ. 30.

წარმოების გამგე პასუხისმგებელია, თუ წარმოების მიმართველობის მიერ შრომის კანონები დარღვეულ იქნა. უკეთეს გარდაწყვეტილების დადგენის დღე დგან ერთის კვირის განმავლობაში შეტანილ არ იქნა ის ჯარიმა, რომელიც გამგეს შეუწერია ფულად, იგი გადახდება წარმოების პატრონს, რომელსაც შეუძლია თავისი ზარალი დაზიანებას გადახადებინოს.

მუხ. 31.

დამქირავებულს, ან გამგეობას წარმოებისას, სადაც ხუთ კაცზე ნაკლები არ მუშაობს, დაევალება ცალ-ცალკე სია შექმნას მუშებისა და მოსამსახურეებისა, რომელშიაც აღნიშნულ უნდა იყოს პროფესია, ან თანამდებობა, წლგვანება, ეროვნება და საცხოვრებელი ბინა თვითულის მათგანისა, აგრეთვე დრო იმათი მიღებისა და შრომის ხელშეკრულობის შეწყვეტისა ან გაუქმებისა.

9. საანგარიშო წიგნაკები.

მუხ. 32.

არა უგვიანეს სამის დღისა იმ ვადის გასვლის შემდეგ ამ კანონის მე-7 მუხლით რომ აღნიშნულია, დამქირავებელი, რომელთანაც მუშაობს არა ნაკლებ ხუთის მუშისა და მოსამსახურისა, ვალდებულია მისცეს ყოველ დამქირავებულს საანგარიშო წიგნაკი, იმისდა მიუხედავად, თუ რა ვადითა და დებული ხელშეკრულობა. ახლის ხელშეკრულობის დადებისა ან ძველის გა-

ნახლებიან დროს, დამქირავებელი ვალდებულია დაქირავებულის მიღებიდან ექვსის დღის გასვლის შემდეგ დაუყოვნებლივ საანგარიშო წიგნაკების შემოღებით ჩამოაყალიბოს ხელშეკრულება. უკეთეს ხელშეკრულების ასრულება უნდა დაწყებულ იქნეს არა უგვიანეს სამის თვისა მისის დადების დღიდან | მუხ. 12 |, საანგარიშო წიგნაკი უნდა მიეცეს დაქირავებულს იმავე დღეს, როცა მუშაობას დაიწყებს.

შენიშვნა: საანგარიშო წიგნაკებს საღებო გადასახადი არ გადახდება.

მუხ. 33.

დაქირავებული არტელისთვის მუშაობის მიცემის დროს დამქირავებელი ვალდებულია მთელს არტელს მისცეს საერთო საანგარიშო წიგნაკი. ამასვე დამთუჯიდებლად, არტელის ყოველ დაქირავებულ წევრს უნდა დაურიგდეს ცალკე საანგარიშო წიგნაკი. ცალკე საანგარიშო წიგნაკები არტელის წევრებს მიეცემა: 1 | დამქირავებლის მიერ, როცა ის ანგარიშს უსწორებს არტელის თვითულ წევრს ცალკე; 2 | არტელის გამგეობის მიერ, როცა არტელის წევრებს ანგარიშს უსწორებს არტელის გამგეობა, ხოლო ამ მეორე შემთხვევაშიაც დამქირავებელი ვალდებულია თვალ-ყური ადევნოს, რომ საანგარიშო წიგნაკში თავის დროზე შეტანილ იყოს ყოველგვარი ანგარიში არტელის წევრისა.

მუხ. 34.

დამქირავებლის მიერ საანგარიშო წიგნაკის მიუცემლობა ხელშეკრულებას კანონიერ ძალას არ დაუკარგავს, მაგრამ დაწესებული ვადის განმავლობაში საანგარიშო წიგნაკის მიუღებლობის გამო დაქირავებულს შეუძლია ხელშეკრულობა დაარღვიოს და დამქირავებლისაგან სასყიდელი მოითხოვოს ამ კანონის მე-79 მუხ. თანახმად.

მუხ. 35.

ვინცდაც მუშას საანგარიშო წიგნაკი დაეკარგა, საშავიეროდ ახალი წიგნაკი უნდა მიეცეს, რომლის ფასიც გადახდება შრომის საბჭოს, ან შრომის დამცველი ორგანოს მიერ განსაზღვრული რაოდენობის მიხედვით.

მუხ. 36.

საანგარიშო წიგნაკების ნიშნებს შრომის საბჭო, ან შრომის დამცველი ორგანო შემოიღებს.

მუხ. 37.

საანგარიშო წიგნაკში უთუოდ აღნიშნულ უნდა იყოს:

I | სახელი, მამის სახელი და გვარი დამქირავებულისა და წარმოების სახელწოდება.

... 01

- 2| სახელი, მამის სახელი და გვარი დაქირავებულისა;
- 3| შრომის ხელშეკრულების ვადა;

4| ხელფასის რაოდენობა, მის გამომანგარიშების წესი, საფუძველი და გადახდის ვადა;

5| ყოველი სხვა პირობა, შრომის ხელშეკრულებით დადებული, და აგრეთვე ყველა შემდეგ მომხდარი ცვლილება პირობისა;

6| სამუშაო ხელფასი და ამასთან ცალკე ზედმეტი მუშაობის სასყიდელი.

7| წინდაწინ მიცემული ფული და აგრეთვე ყველა ის ფული, რაც შრომის ხელფასს კანონიერად გამოთაკლდება.

8| ხელშეკრულების გაუქმებისათვის წინასწარი განცხადება;

9| ჯეროვან შემთხვევაში დასახლება იმისი, რომ შრომის საერთო პირობები კოლექტიურის ხელშეკრულებით არის დადგენილი;

10| შინაგანი წესები.

მუხ. 38.

დაქირავებულის ნებადართვებლად აკრძალულია საანგარიშო წიგნაკებში აღნიშვნა მისი მუშაობისა, პირადობისა, უნარისა და სხვა თვისებების ავკარგიანობისა. აკრძალულია აგრეთვე საანგარიშო წიგნაკში ისეთი საიდუმლო ნიშნების მოთავსება, რასაც შეუძლია დაქირავებულსაგან ახალი სამუშაოს მოძებნას ხელი შეუშალოს. | მუხ. 54. |

მუხ. 39.

საჭირო ცნობების აღსანიშნავად წარმოების კანტორაში, ან დამქირავებულთან წარდგენილი საანგარიშო წიგნაკი უნდა დაუბრუნდეს დაქირავებულს წარდგენილგან არა უგვიანეს ექვსის დღისა. დამქირავებულთან ან კანტორაში საანგარიშო წიგნაკის წარდგენის დრო უნდა აღინიშნოს ბარათზე, რომელიც დაქირავებულს მიეცემა.

შენიშვნა: იმ წარმოებაში, რომელშიაც თვითვეული დაქირავებულისათვის არი წიგნაკია შემოღებული, კანტორაში წარდგენილ წიგნაკის ნაცვლად დაქირავებულს უნდა მიეცეს მეორე წიგნაკი, რომელიც კანტორაში ან დამქირავებულთან ინახება.

მუხ. 40.

შრომის ხელშეკრულების ვადის გასვლის ან გაუქმების შემდეგ საანგარიშო წიგნაკი დაქირავებულს უნდა დარჩეს.

10. დაქირავებულის მოვალეობა და დამქირავებელის უფლება.

მუხ. 41.

დაქირავებული ვალდებულია დასრულოს დაქირავებულის მიერ მინდობილი საქმე, ან ის სამუშაო, რომელიც მას თავს უდვია მოვალეობისამებრ.

მუხ. 42.

დამქირავებელს არ შეუძლია მოსთხოვოს დაქირავებულს ისეთი სამუშაოს დასრულება, რომელიც არ ეკუთვნის იმ სახის მოქმედებას, რისთვისაც ის არის დაქირავებული, და აგრეთვე ისეთი სამუშაო, რომელიც აშკარად სახიფათოა, ან არ შეეფერება ხელშეკრულებას, კანონს, ან ზნეობრივ მოთხოვნილებას; ხოლო თუ წარმოების იმ დარგში, რომლისთვისაც დაქირავებულმა უნდა იმუშაოს, დროებით სამუშაო არ არის, დამქირავებელს შეუძლია დააყენოს დაქირავებული სხვა შესაფერს სამუშაოზე, იმის და მიხედვით-უბრალოდ მუშაა, ხელისანი თუ ინტელიგენტი, იმ პირობით, რომ დაწესებული სამუშაო ხელფასი არ იქნეს დაკლებული. თუ ეს დროებითი სამუშაო უფრო მეტად ჰფასობს, ვიდრე წინანდელი სამუშაო, დაქირავებულს უფლება აქვს მოსთხოვოს დამქირავებელს ზედმეტ-ტი ხელფასი. ამის თაობაზე აღძრული დავა შრომის სასამართლომ უნდა გადასწყვიტოს.

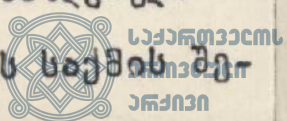
განსაკუთრებულ შემთხვევაში, როცა აუცილებელია მოსალოდნელი საფრთხის ან წარმოების თუ მიუზღვეობის ფუნქციის თავიდან ასაცლილებლად, დაქირავებულს შეიძლება მიენდოს მისი ძალ-ღონის შესაფერის სამუშაო პირობით გათვალისწინებულზე მეტი ან სხვა ხასიათის სამუშაო შრომის ხელშეკრულებაში აღნიშნულ სამუშაოსთან შედარებით.

მუხ. 43.

დაქირავებულს უფლება არა აქვს დამქირავებელის უნებურად თავისი სამუშაო სხვას მიანდოს აღსასრულებლად. ჯგუფს ან არტელს, რომელიც დაქირავებულია შრომის ხელშეკრულებით, შეუძლია თითონვე გაანაწილოს წევრთა შორის სამუშაო და გასული წევრების ნაცვლად ახალი წევრები მიიღოს, თუ ეს არ ეწინააღმდეგება ხელშეკრულებაში აღნიშნულ პირობას.

მუხ. 44.

დაქირავებული ვალდებულია თავისი ძალ-ღონისა და უნარისდაკვალობად პირნათლად შეასრულოს ნაკისრი სამუშაო. ვინიცობა იმის ნამუშევარს ნაკლები რამ აღმოაჩინდა, იგია პასუხისმგებელი, თუ ეს ნაკლი შედეგია მისი ბოლოტი განზრახვისა ან დაუდევრობისა. სამუშაოს უნებროდ ასრულებისათვის ის პასუხს აგებს იმ შემთხვევაში, უკეთუ მას თავს უდვია განსაზღვრული თვისების სამუშაოს შესრულება, ან უკეთუ დაირემა მინდობილის საქმის მუშაობა.

სასრულელად საჭირო ცოდნა და გამოცდილება, ხოლო ნამდვილად კი ასეთი ცოდნა და გამოცდილება არ აღმოაჩნდა.

მუხ. 45.

დაქირავებული ვალდებულია სიფრთხილით მოეპყროს იარაღსა და მასალას და საზოგადოდ ინვენტარს რასაც ჩააბარებენ. იგია პასუხისმგებელი ამ იარაღისა და მასალის მისი უყურადღებობით დაკარგვისა და გაფუჭებისა, ხოლო პასუხს არ აგებს გაფუჭებისა და უვარგისობისათვის, თუ გაფუჭება და უვარგისობა ამ ნივთების ჩვეულებრივი ხმარების შედეგია.

მუხ. 46.

დამქირავებელსა და წარმოების პატრონს ეკრძალება თავისი უფლებით რაიმე გადასახადის შეწერა ფულად დაქირავებულისათვის.

მუხ. 47.

სამუშაოს უხეიროდ ასრულებისა | მუხ. 44. | და აგრეთვე საწარმოო იარაღისა და მასალის გაფუჭებისა და დაკარგვისათვის | მუხ. 45 | დაქირავებულს შეიძლება სასამართლოს წესით მიესაჯოს დამქირავებულისათვის მიყენებული წარაღის ანაზღაურება.

მუხ. 48.

იმ მუშას, რომელიც სამუშაოზე დაიგვიანებს ნახევარ საათზე მეტს შეიძლება არ მიეცეს ნება მუშაობისა დანარჩენი მუშების ხელახლა სამუშოდ დადგომამდე. ეს ახალი მუშაობის დაწყება წარმოების გამგეობას შეუძლია შეუფარდოს ან დასასვენებლად შეწყვიტილი სამუშაოს განახლებას, ან მეორე დღის სამუშაოდ დროს, იმისდა მიხედვით თუ რა უფრო სასარგებლოა წარმოებისათვის. დრო და წესი დაგვიანებული მუშების სამუშაოზე დაყენებისა უნდა იყოს აღნიშნული წარმოების შინაგან წესრიგში. მოცდენისათვის დამქირავებელს უფლება აქვს დაქირავებულს სამუშაო ხელფასის სათანადო ნაწილი დაუჭიროს.

II. დამქირავებულის მოვალეობა და დაქირავებულის უფლება.

მუხ. 49.

დამქირავებელი ვალდებულია დაქირავებულს დაპირებული გასამრჯელო აძლიოს უკეთეს გასამრჯელოს თაობაზე არ მორიგებულან, მისი რაოდენობა უნდა განსაზღვროს შრომის სამინისტროს ორგანომ იმის მიხედვით, თუ რა თვისები-

სა, ღირსებისა და რაოდენობისა სამუშაო.

მუხ. 50.

დაქირავებულს იმ შემთხვევაშიაც აქვს უფლება გასამრჯელოს მიღებისა, თუ სამუშაო დროის განმავლობაში მზად იყო და ძალიც შესწევდა მუშაობისა, მაგრამ ვერ იმუშავა, დამოუკიდებელია და მის პიროვნებასა და პირადი ცხოვრების გარემოებასთან დაუკავშირებელ მიზეზთა გამო.

მუხ. 51.

ვინიცობა დაქირავებულმა ვერ ისარგებლა დაქირავებული შრომა სტიქიონურ მოვლენათა გამო: ცეცხლის გარეშისა, წყალდიდობისა, ორთქლის ქვაბის გასკდომისა, წარმოების დანგრევისა, სამხედრო გარემოებისა და სხვა ამ გვარი მიზეზით, დაქირავებულს უფლება აქვს მიიღოს გასამრჯელო არა უმეტეს ორის კვირისა, უკეთუ ხელშეკრულებით, ან დამყარებული ჩვეულებით ეს უფლება უფრო ხანგრძლივი ვადით არ მიენიჭება.

მუხ. 52.

თუ დაქირავებული, რომელიც დაქირავებულთან სცხოვრობს, ავად გახდა, დაქირავებული ვალდებულია იზრუნოს მის წამლობისა და მოვლისათვის, ან საავადმყოფოში მოსათავსებლად, იმდენად, რამდენადაც ამ გვარი დახმარება უზრუნველყოფილი არა აქვს ავადმყოფს საავადმყოფო კასისა ან სხვა დაწესებულების მხრივ.

მუხ. 53.

დაქირავებული ვალდებულია ყოველგვარი მათე დამოკიდებული ღონისძიება იხმაროს, რომ გარემოება, რომელშიაც მუშაობა სწარმოებს, არ იყოს საშიშო დაქირავებულის სიცოცხლისა, ჯანმრთელობისა, პატივისა ან წინეობისათვის. ამ მოთხოვნები უნდა აკმაყოფილებდეს აგრეთვე დაქირავებულის მიერ შრომის ხელშეკრულების ძალით მუშაობის მიჩენილი საცხოვრებელი ბინა.

მუხ. 54.

დაქირავებული ვალდებულია მისცეს დაქირავებულს, მისი თხოვნისამებრ, მოწმობა იმისა, თუ როგორ, რამდენ ხანს და რა თანამდებობაზე მუშაობდა, ხოლო მოთავსება | 38 მუხ. | მოწმობაში ისეთი საიდუმლო | условный | ნიშნებისა, რომელიც დაქირავებულს ახალ თანამდებობის შოვნას გაუძნელებს, აკრძალულია.

მუხ. 55.

უკეთუ დამქირავებელმა ან წარმოების გამგემ დაქირავებულს პირადობის მოწმობა გამოართვა, ვალდებულია დაუბრუნოს იგი დაქირავებულს პირველი მოთხოვნისათვის.

12. სამუშაო ხელფასი.

მუხ. 56.

სამუშაო ხელფასის, ან შრომის გასამრჯელოს რაოდენობა და მისი გამოანგარიშების წესი უნდა დადგენილ იქნეს მხარეთა შეთანხმებით.

მუხ. 57.

როცა დაქირავებული ნაჭრობით |сдельно| ან ნაბრუნო სამუშაოს ხელფასს იღებს, დაქირავებელი ვალდებულია: ა| სწორედ და ნათლად აღნიშნოს ხელშეკრულებაში და განსაკუთრებით შეფასების უწყებაში საფუძველი და წესი სამუშაო ხელფასის გამოანგარიშებისა; ბ| მიაწოდოს დაქირავებულს მოთხოვნი სამებრ ყოველივე წინააღმდეგობა, მასალა, რაც საჭიროა გასამრჯელოს ანგარიშის სისწორის შესამოწმებლად; გ| თვეში ორჯელ მაინც მისცეს დაქირავებულს მისი მოთხოვნისამებრ კუთვნილი გასამრჯელოს ანგარიში ფული, რამდენიც შეეფერება მის მიერ შესრულებულ სამუშაოს ღირებულებას |ავანსი|. ამ კანონის მე-49 მუხ. აღნიშნულ შემთხვევაში შრომის ხელფასი უნდა მიეცეს ნაბრუნო სამუშაოს საშუალო გასამრჯელოს კვალობაზე |სამუშაო დროის შესაფერად, გასამრჯელოს საშუალო რაოდენობა|.

მუხ. 58.

თუ ხელშეკრულებით დაწესებული გასამრჯელო დამოკიდებულია ასასრულებელი სამუშაოს რაოდენობისა და თვისებაზე |ნაჭრობითი ხელფასი| და დაქირავებულზე დამოკიდებულ და მის პიროვნებასთან დაუკავშირებელ გარემოებათა გამო დაქირავებულს გასამრჯელო იმაზე ნაკლები მიუღია, რაც სამუშაო დროს მიხედვით ერგებოდა, მას შეუძლია მოითხოვოს დაქირავებლისაგან ჩვეულებრივ ამ გვარისა და თვისების სამუშაოსთვის დროს მიხედვით დაწესებული გასამრჯელო. ეს წესი შეიძლება გამოყენებულ იქნეს იმ შემთხვევაშიაც თუ დაქირავებულმა ვერ შესძლო ისეთი ნაბრუნო სამუშაოს დამთავრება, რომლისათვისაც გასამრჯელო მთელი სამუშაოს აღსრულებისათვის აქვს საერთოდ დანიშნული. უკეთუ დამქირავებელმა სამუშაოს აღსრულებას საჭირო დროზე მიტოვებანი მოანდომა დაქირავებულის მიზენით, უკანასკნელი ვალდებულია გადაუხადოს დაქირავებულს საშუალო, ნაჭრობრივი სამუშაოს ხელფასის კვალობაზე ჯეროვანი გასამრჯელო ამ წესის წინააღმდეგი შეთანხმება აღკრძალულია.

მუხ. 59.

თვიურ მუშებსა და მოსამსახურებს შრომის ხელფასი თვეში ერთხელ მაინც უნდა მიეცეს. დღიურად და ნაჭრობრივ მომუშავეებს კი თვეში ორჯერ მაინც. განსაზღვრული სამუშაოს აღსასრულებლად დროებით დაქირავებულს ხელფასი უნდა მიეცეს შრომის ხელშეკრულებით დადგენილ ვადაზე; უკეთუ ხელშეკრულება დადებულია მცირე ვადით, არა უმეტეს ორი კვირისა, ხელფასი უნდა მიეცეს სამუშაოს გათავგებისას; თუ ხელშეკრულება უფრო ხანგრძლივი ვადითაა დადებული, შიგ უეჭველად მოხსენებული უნდა იყოს, რომ დაქირავებულს ყოველ ორ კვირაში ერთხელ განსაზღვრული ჯამი ფულისა მიეცეს სამუშაოს ანგარიშში, ხოლო საბოლოო ანგარიში მთელის სამუშაოსი კი საქმის გათავგების შემდეგ უნდა გასწორდეს. დამქირავებელი ვალდებულია იქონიოს საგანგებო წიგნი, რომელშიაც სისწორით და თავის დროზე უნდა ჩაიწეროს ყოველგვარი ანგარიში, რაც მას აქვს დაქირავებულთან.

მუხ. 60.

ანგარიშის გასასწორებელი ადგილი განისაზღვრება ხელშეკრულებით, ხოლო როდესაც შეთანხმება არ არსებობს, - ჩვეულებით. გასამრჯელოს დარიგება აკრძალულია ისეთ ადგილებში, სადაც მაგარი სასამელები იყიდება, ბანქოს სათამაშო სახლებში და საერთოდ ისეთ ადგილებში, სადაც აშკარა საფრთხეა იმისი, რომ მიღებული ფული მიზანშეუფერებლად იქნება გამოყენებული და დახარჯული.

მუხ. 61.

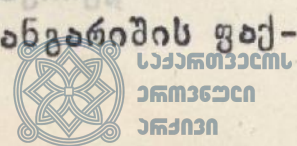
როდესაც ხელშეკრულებით ხელფასი მთლად ან ნაწილობრივ განსაზღვრულია ფულად, აკრძალულია ფულის ნაცვლად, გასამრჯელოს ანგარიშში კუპონების, პირობითი ნიშნების, საქონლისა და სხვა საგნების მიცემა დაქირავებულისათვის.

მუხ. 62.

როდესაც დაქირავებულს შრომის ხელფასის ანგარიშში საცხოვრებელი ბინა, სურსათი და სხვა მოსახმარი საგნები ეძლევა, იმათი ფასი არ უნდა აღემატებოდეს იმ რაოდენობას, რაც დამქირავებელს თვით უღირს.

მუხ. 63.

თუ დაქირავებულს არ მიეცა, რაც ანგარიშით ერგებოდა დაუყოვნებლივ შრომის ხელშეკრულების მოსპობისა ან გაუქმებისათვის, დამქირავებელი ვალდებულია მისცეს დაქირავებულს იმას გარდა, რაც ხელშეკრულებით ერგება, სრული ხელფასი და აგრეთვე სხვაგვარი გასამრჯელო ანგარიშის ფაქ-

ტიურად გასწორების დღემდე, ხოლო არა უმეტეს ერთის თვისა.

შენიშვნა: განსაკუთრებულ შემთხვევაში შრომის მინისტრს უფლება ეძლევა შეაჩეროს ამ მუხლის მოქმედება.

მუხ. 64.

შრომის ხელფასის მიცემის დროს ხვედრი ფულიდან ნაწილის დაკავება შეიძლება მხოლოდ დამქირავებლისაგან წინდაწინ მიღებული ფულისა, გადასახადებისა და წარმოდგენილი აღმასრულებელი ფურცლის ძალით, კერძო ვალის გადასახდელად, იმ პირობით, რომ თვითოეულ ცალკე შემთხვევაში დაკავებული ნაწილი არ აღემატებოდეს ერთს მეოთხედს | I | 4 |, უკეთუ დამქირავებელი უცლომპვილოა, და ერთ მეექვსედს | I | 6 |, თუ ის ცოლიანია, ან სარჩენი ჰყავს ოჯახის მახლობელი წევრები.

მუხ. 65.

დამქირავებელს აღკრძალული აქვს სარგებელი გადაახდევინოს მუშებს, თუ ვინიცობაა ფული ასესხა, ან სასყიდელი რამ გამოართვას, თუ მუშის მიერ სხვისგან ფულის სესხის გამო თავდებად დაუდგა.

მუხ. 66.

დამქირავებელს აღკრძალული აქვს დამქირავებულსაგან სასყიდელის აღება: I | საექიმო დახმავებისათვის, 2 | სახელსნოს გათბობა-განათებისა და 3 | საწარმოო იარაღის ხმარებისათვის.

მუხ. 67.

არა უმეტეს ექვსი თვის მუშაობისა და სამსახურისათვის გასამრჯელოს გადახდის მომთხოვნელს, თუ მოთხოვნის აღძვრიდან ერთ წელზე მეტი ვადა არ გასულა, - უპირატესობა ეძლევა იმ თანხიდან დაკმაყოფილებისა, რომელიც დანიშნულია დამქირავებლის მევაღეთა დასაკმაყოფილებლად. | სამოქ. სამართ, წარმ. წესდების მე-1215 მუხ. |; უკეთუ დამქირავებელი არა შემძლე მოვალედ იქნა გამოცხადებული, შრომის ხელშეკრულობის ძალით გადასახდელი ფულის მოთხოვნა იმავე ფარგლებში პირველი რიგის ვადად უნდა ჩაითვალოს | სავაჭრო სამართლის წარმოების წესების მე-506 მუხ. |.

I3. შრომის ხელშეკრულობის მოსპობა და გაუქმება.

მუხ. 68.

შრომის ხელშეკრულობის მოქმედება მოისპობა: I | მხარეთა შეთანხმებით, 2 | ვადის გასვლით, 3 | დაპირებული სამუშაოს დამთავრებით, 4 | დამქირავებულის სიკვდილით და 5 | დამქირავებულის სახელმწიფო, ან საზოგადოებრივ სავალდებულო სამსახურში შესვლით.

შენიშვნა I: დაქირავებული წარმომადგენელად არჩევა ერთ რომელსაშიე სა-
ხელმწიფო ან საზოგადოებრივ დაწესებულებაში არ სპობს ხელშეკრულობას,
თუ ამის თაობაზე განცხადება არ შეუტანია დაქირავებულს; წარმომადგენე-
ლად ყოფნის დროს დაქირავებული ჯამაგირს არ იღებს დამქირავებლისაგან,
თუ მათ შორის ამის თაობაზე განსაკუთრებული შეთანხმება არ მოხდება.

შენიშვნა 2: გვარდიაში შესვლის შედეგი განსაზღვრულია გვარდიის ცალ-
კე კანონით.

მუხ. 69.

დამქირავებულის გარდაცვალება მხოლოდ იმ შემთხვევაში მოსპობს ხელშეკ-
რულობის მოქმედებას, თუ დაქირავებულს სამსახური პირადად უნდა გაეწია
დამქირავებულისათვის.

მუხ. 70.

თუ შრომის ხელშეკრულობის მოქმედება მოისპო მე-68 მუხ., მე-4 და მე-5
პუნქტის ძალით დამქირავებელი ვალდებულია წლობით ნამსახურობის კვალო-
ბაზე გადაუხადოს დაქირავებულს გასამრჯელო კანონით, კოლექტიური ხელშე-
კრულობით ან კერძო შეთანხმებით დაწესებული რაოდენობისა.

შენიშვნა: უკეთუ შრომის ხელშეკრულობის მოქმედება მოისპო მე-68
მუხ. მე-4 პუნ. აღნიშნული მიზეზის გამო, გასამრჯელო ამ მუხლის ძალით მი-
ეცემა იმ პირთ, რომელნიც გარდაცვალებულის სარჩენი იყვნენ.

მუხ. 71.

უკეთუ ხელშეკრულობის ვადის გასვლის შემდეგაც გრძელდება შრომის ურ-
თიერთობა, უკეთუ, ამასთანავე, დაქირავებული ვადის გასვლამდე ორი კვირით
აღრე იყო გაფრთხილებული და სამი დღის განმავლობაში არც ერთმა მხარემ
არ მოითხოვა ხელშეკრულობის გაუქმება, ხელშეკრულობა თავისთავად განგრძო-
ბილად ითვლება წინანდელი პირობების და განუსაზღვრელის ვადით.

მუხ. 72.

არც ერთი შრომის ხელშეკრულობის გაუქმება არ შეიძლება, უკეთუ ამისათ-
ვის კანონიერი საფუძველი არ მოიპოება. თითოეულს მხარეს უფლება ეძლევა
განასაჩივროს შრომის სასამართლოში ხელშეკრულობის დარღვევა, ხოლო ის
მხარე, რომელმაც დაარღვია ხელშეკრულობა, ვალდებულია დაამტკიცოს, რომ
შეტნდა საფუძველი ხელშეკრულობის დარღვევისა.

მუხ. 73.

დამქირავებულს შრომის ხელშეკრულობის გაუქმება შეუძლია შემდეგის სა-
ფუძველით.

1| თუ დაქირავებულის ნდობა მოხმარებულ იქნა ბოროტად, იმ შემთხვევაში, როცა დაქირავებულისთვის დავალებული საქმე გულისხმობს მისდამი განსაკუთრებულ ნდობას.

2| თუ დაქირავებული ბეჯითად არ ასრულებს მოვალეობას, რომელიც თავს უდგია ხელშეკრულებით, დაქირავებულის ჩვენებით ან შინაგანის წესრიგით.

3| თუ დაქირავებული ძალმომრეობას იხმარს ან ძალმომრეობას დაემუქრება დაქირავებულს ან იმ პირთ, რომელნიც იმასთან ერთად მუშაობენ.

4| თუ დაქირავებული დაქირავებულის ქონებას დააზიანებს და ტლანქს, მუშაობის ვითარებითა და მდგომარეობით გამოუწვეველ წინდაუხედაობას გამოიჩინებს და საფრთხეში ჩააგდებს სიცოცხლეს ან ქონებას დაქირავებულისას, ან მასთან ერთად მომუშავე პირებისას.

5| დაქირავებულის მიერ ზედღირად სამის ღრის განმავლობაში ან საერთო რიცხვით ერთ თვეში ექვს ღრეს სამუშაოზე გამოუცხადებლობისათვის ან სისტემატიურად დაგვიანებისათვის პატივსაღებ მიზეზთა უქონებლად.

6| დაქირავებულის ნებადაურთველად ზედღირად ორის კვირის განმავლობაში გამოუცხადებლობისათვის თუნდაც პატივსაღებ მიზეზთა გამო, გარდა დაშავებისა, უბედური შემთხვევისა ან ავადმყოფობისა.

7| დაქირავებულის სასამართლოს მიერ სასჯელის მიცემის გამო ისეთი დანაშაულის ჩადენისათვის, რომლისათვისაც უმცირეს სასჯელად საპყრობილეში დამწყვდევება დაწესებული.

8| წარმოებაში მუშაობის შეჩერებისთვის ორ კვირაზე მეტი ხნით-ცუცხლის გარეინისა, წყალდიდობისა, ორთქლის ქვაბის გასკდომისა, წარმოების დანგრევისა და სხვა ამ გვარი ისეთი დაუძლეველი გარემოების გამო, რომელიც მუშაობას დააბრკოლებს.

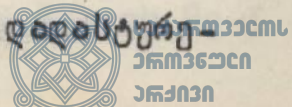
9| თუ დაქირავებულს შრომის უნარი არა აქვს.

10| წარმოების ლიკვიდაციისა ან შტატის შემცირების გამო, თუ იგი გამოწვეულია წარმოების რეორგანიზაციით ან შემცირებით.

მუხ. 74.

დაქირავებულის სამუშაოზე გამოუცხადებლობის | მე-73 მუხ. მე-6 პუნ. | საპატიო მიზეზად კერძოდ ჩაითვლება: 1| თავისუფლების მოსპობა, 2| მიმოსვლის შეწყვეტა, 3| უბედური შემთხვევის გამო უეცარი გაღატაკება, 4| ავადმყოფობა, 5| სიკვდილი, ან მძიმე ავადმყოფობა ცოლისა, ქმრისა, მშობლებისა ან შვილებისა, 6| სასამართლოში წასვლა თავისდაცვის უფლების სარგებლობისათვის, ან სასამართლო დაწესებულების მიერ გაწვევის გამო, 7| ისეთი გარდუვალი გარემოება, რომელიც ხელს შეუშლის სამუშაოდ მისვლას.

დაქირავებულის მოთხოვნით ამ მიზეზთა სინამდვილე უნდა დადასტურდეს

ბუნებრივ რაიმე ოფიციალურ საბუთის ქაღალდით.

მუხ. 75.

დაქირავებულს შეუძლია შრომის ხელშეკრულების გაუქმება შემდეგის საფუძველით: 1| თუ დაქირავებულმა ბინისა და სურსათის მიცემა თავს იღვა და ეს პირობა არ შეასრულა; |მუხ. 62| ; თუ არ შეასრულა აგრეთვე ის ვალდებულებანი, რომელიც ჩამოთვლილია ამ კანონის მე-52-53 მუხლებში;

2| თუ დაქირავებულმა, ან მისი მოადგილე დაქირავებულს უდიერად მოჰყრო, ან მისის ღირსებისა და პატივის შელახვა მოიწადინა.

3| თუ დაქირავებულმა საშუალება მოუსპო დაქირავებულს ხელშეკრულებით აღთქმული მუშაობისა, როცა მის შესრულებას დაქირავებულისათვის ქონებრივი, ან ზნეობრივი ინტერესი აქვს.

4| თუ დაქირავებულის ჯანმრთელობაში მოულოდნელი რამ ცვლილება მოხდა, და ამან იძულებული ჰყო მუშაობის სრულიად შეწყვეტა, ან სამუშაოს გამოსცვლა.

მუხ. 76.

დანიშნულ ვადაზე კუთვნილი ხელფასის მიუღებლობისათვის |მუხ. 59| დაქირავებულს უფლება აქვს სასამართლოს წესით მოითხოვოს დადებული ხელშეკრულების გაუქმება.

თუ ამ მიზეზის გამო დაქირავებულის მიერ აღძრული საჩივარი შეწყნარებული იქნა, მას უნდა მიესაჯოს დაქირავებულისაგან, სამუშაოს კუთვნილი ხელფასის გარდა შრომის ფასის ოდენი განსაზღვრული სასყიდელი, რომელიც უნდა ეძლეოდეს დაქირავებულს: თუ ხელშეკრულება ვადიანი ვადის გასვლამდე, ხოლო თუ ხელშეკრულება უვადო-სხვა სამსახურში შესვლამდე, ხოლო უკანასკნელს შემთხვევაში ეს ხანი ერთს თვეს არ უნდა აღემატებოდეს.

მუხ. 77.

თუ რომელიმე მხარე შრომის ხელშეკრულების გაუქმებას განიზრახავს, უკვე-თუ ხელშეკრულებაში უფრო ხანგრძლივი ვადა არ არის დაწესებული, იგი ვალდებულია წინდაწინვე აცნობოს თავისი განზრახვა მეორე მხარეს არა უგვიანეს ორის კვირისა, ხელშეკრულების გაუქმებამდე. დღიურად ან კვირეულად ანგარიშის გასწორების დროს სამუშაოზე ხელის აღება შესაძლებელია მხოლოდ ანგარიშის გასწორების დღეს, ორ კვირეულად, ან თვიურად ანგარიშის გასწორების დროს-კი-თვის შირპელსა ან თხუთმეტს რიცხვში.

შენიშვნა: შრომის ხელშეკრულების გაუქმება წინასწარ გაუფრთხილებლად შეუძლია დაქირავებულს ყოველ იმ შემთხვევაში, რომელიც აღნიშნულია მე-73 მუხ. მე-1-7 პუნქტში, ხოლო დაქირავებულს ყოველ იმ შემთხვევაში, რომელიც

ჩამოთვლილი ამ კანონის მე-75 მუხლის მე-I--3 პუნქტში.

მუხ. 78.

როცა შრომის ხელშეკრულება აღნიშნული საანაგრიშო წიგნაკში, მისი გაუქმების წინასწარ შეტყობინება უნდა აღინიშნოს ამ წიგნაკშივე და ამასთანავე წიგნაკში აღნიშნული ცნობა უნდა დაამოწმოს დაქირავებულმა, ხოლო დაქირავებულს წება არა აქვს ასეთს წარწერაში ამ კანონის მე-38 მუხლში ჩამოთვლილი ცნობები მოათავსოს.

თუ დაქირავებულმა უარი განაცხადა და წიგნაკში არ ჩასწერა დაქირავებულის წინასწარი განცხადება ხელშეკრულების გაუქმების განზრახვის თაობაზე, დაქირავებულმა უნდა მიჰმართოს იმ პირს, რომელსაც მინდობილი აქვს შრომის დაცვა და რომელიც ჯეროვანად აღნიშნავს ამ განცხადებასა და ამ ანბავს დაუყოვნებლივ დაქირავებულს აცნობებს.

მუხ. 79.

თუ შრომის ხელშეკრულება გააუქმა დაქირავებულმა მე-69 მუხლის და მე-73 მუხლის მე-6, 8, 9 და 10 პუნქტის საფუძვლითა და აგრეთვე დაქირავებულმა მე-75 მუხლის ძალით, დაქირავებულს უფლება აქვს მიიღოს დაქირავებულისაგან ნამსახური წილების კვალობაზე სასყიდელი იმ რაოდენობისა, რომელიც დაწესებულია კანონით, კოლექტიური ხელშეკრულებით ან კერძო შეთანხმებით.

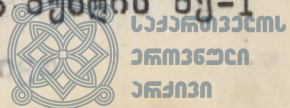
ეს მუხლი არ შეეხება იმ პირთ, რომელნიც სამუშაოდ დროებით არიან დაქირავებულნი.

მუხ. 80.

თუ დაქირავებულმა შრომის ხელშეკრულება კანონიერ საფუძველს გარეშე გააუქმა, დაქირავებულს უფლება აქვს ერთი კვირის განმავლობაში განასაზღვროს დაქირავებულის ასეთი საქციელი შრომის სასამართლოში.

თუ შრომის სასამართლომ საჩივარი საფუძვლიანად სცნო, მაშინ დაქირავებული ან უნდა ისევ მიღებული იქნეს სამუშაოდ და იძულებით გაცდენილი დღეებისათვის დაწესებული შრომის ხელფასი მიეცეს, ან დაქირავებული ვალდებულია უზღოს შრომის ხელფასი და სხვა ყოველი, რაც კი ეძლეოდა, თუ ხელშეკრულება ვადიანია-ვადის გასვლამდე და თუ ხელშეკრულებაში განსაზღვრული ვადა არ არის დანიშნული-დაქირავებულის სხვა სამუშაოზე დადგომამდე, ხოლო არა უმეტეს ერთის თვისა.

დაქირავებული ვალდებულია საზღაური მისცეს დაქირავებულს ამ მუხლის თანახმად იმ შემთხვევაშიაც, როცა ხელშეკრულება გაუქმებულია დაქირავებულის მიერ დაქირავებულის უწესრიგო ყოფაქცევისა გამო | მე-75 მუხლის მე-I

შენიშვნა: ნაჭრობრივ მუშაობის დროს ამ მუხლის ძალით მისაცემი შრომის ხელფასი გამოანგარიშებული იქნება დაქირავებულის ნამდვილი ნამუშევარის საშუალო იმ რაოდენობის მიხედვით, რომელიც გამოირკვევა ხელშეკრულების გაუქმების წინ ოთხ ვადაზე მიღებული ხელფასის კვალობაზე, და თუ ამასზე ნაკლებ ხანს უმუშავებდა დაქირავებულს - სამუშაოზე ნამდვილად გატარებული დროის შესაფერად.

მუხ. 81.

თუ დაქირავებულს შრომის ხელშეკრულების ძალით ბინა, გათბობა-განათება და წყალი ეძლეოდა და სამკურნალო დახმარება ჰქონდა, აღკრძალულია ყოველი ამის მოსპობა ვაფიცვისა ან ლოკაუტის დროს.

მუხ. 82.

თუ წარმოების საკუთრების უფლება სხვა პირისა ან ჯგუფის, ამხანაგობისა ან სააქციონერო საზოგადოების, სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი დაწესებულების ხელში გადავიდა, ახალ პატრონზე გადადის აგრეთვე ყოველი უფლება და მოვალეობა წარმოებისათვის დაქირავებულ პირთან მიმართ.

მუხ. 83.

შრომის სასამართლოს დაარსებამდე და აგრეთვე იმ ადგილებში, სადაც ასეთი სასამართლო არ იქნება დაარსებული, ამ სასამართლოთა ქვემდებარე საქმეები ჩვეულებრივ სასამართლო დაწესებულებათა მიერ უნდა იქნეს განხილული.

I4. შრომის ხელშეკრულების დარღვევისათვის დასჯა და დაჯარიმება.

მუხ. 84.

შრომის ხელშეკრულებისათვის დაწესებული კანონების დარღვევისათვის დამნაშავეთ გადახდებთან საერთო სასამართლო წესით სასჯელი განსაზღვრული სისხლის სამართლის კანონებითა და ქვემოთ ჩამოთვლილ მუხლებში აღნიშნული.

მუხ. 85.

ვინც ცნობილ იქნება დამნაშავედ იმისა, რომ დამქირავებელთ ან ცალკე წარმოებულს აღმინისტრაციას, ან დამქირავებელთა ორგანიზაციას დამქირავებულებისათვის რაიმე მიზეზით არა სასურველი მუშებისა და მოსამსახურეების სახელები აცნობა, რათა ამითი მუშა-მოსამსახურეთა აღვილიდან დათხოვნა გამოიწვიოს, ან გაუძნელოს იმათ სამუშაოს შოვნა | შავი სიები |, დაისჯება: პირველად ჯარიმით ათასი | 1000 | მანეთიდან ათი ათას | 10.000 | მანეთამდე ხოლო დანაშაულის განმეორებისათვის - საპრობილეში დაპატიმრებით ერთი თვიდან ერთ წლამდე; ამ გვარადვე დაისჯება ისიც, ვინც შავს სიებისა-

რგებლებს და აგრეთვე ის, ვინც ამ კანონის მე-38 და 54 მუხლს დაარღვევს.

მუხ. 86.

იმ დამქირავებელთა და წარმოების გამგეებს, რომელნიც: I | მუშებსა და მოსამსახურებს შრომის ბირჟის გარეშე დაქირავებენ | მუხ. 2. | და აგრეთვე გარეშე მუშათა და მოსამსახურეთა დაქირავებას არ აუწყებენ ბირჟას | მუხ. 6 | ; 2 | მუშას ან მოსამსახურეს იყლიებენ საანგარიშო წიგნაკის ჩაუბარებლად | მუხ. 32 და 33 | ; 3 | ამ წიგნაკს სწორედ და წესიერად არ აწარმოებენ | მუხ. 37 | , ჯარიმად გადახდებთ: ორმოცდაათიდან ორას მანეთამდე თითოეულ დანაშაულისათვის, ხოლო თუ რამდენიმე დანაშაული ჩაიდინეს და მათი უკანონო მოქმედება ერთად გამოაშკარავდა, - ჯარიმათა საერთო ჯამი. ეს ჯამი ამ მუხლში აღნიშნული ყოველი დანაშაულისათვის ცალკე იქნება აღრიცხული, მუშათა იმ რიცხვის მიხედვით, რომელნიც ბირჟის გარეშე და მის ცნობის მიუწოდებლად იქნებიან დაქირავებული, ან რომელთაც საანგარიშო წიგნაკები არ აღმოაჩნდებათ, ან უწესოდ წარმოებული წიგნაკები ექნებათ, ისე - კი, რომ ჯარიმის საერთო ჯამი ხუთიათას მანეთს არ აღემატებოდეს.

მუხ. 87.

დამქირავებელთა და წარმოების გამგეებს, რომელნიც დამნაშავედ იქნებიან ცნობილნი, რომ: I | გამგეთა და მათ მოადგილეთა დანიშვნის წესრიგი დაურღვევიათ | მუხ. 30-32 | ; 2 | დაწესებულ წიგნთა წარმოების წესი არ აუსრულებიათ | მუხ. 31 | ; 3 | დაქირავებულთაგან სასყიდელი აუღიათ ისეთი საგნისათვის, რომელიც მათ უფასოდ უნდა მისცემოდათ | მუხ. 71 | ; აგრეთვე ფასად მისაცემი საგნისათვის კანონით ან განსაკუთრებული წესით განსაზღვრულ რაოდენობაზე მეტი სასყიდელი აუღიათ | მუხ. 64 | ; 4 | დაქირავებულისათვის სესხად მიცემულ ფულის სარგებელი გადაუხდევენებიათ, ან ფულის ვალდებულობათა თავდებობისათვის გასამრჯელო გამოურთმევიათ | მუხ. 65 | ; 5 | დაქირავებულთათვის ხელფასის მიცემის დროს ფულის ნაცვლად კუპონები, ჩეკები და სარგებლიანი ქაღალდები, შევირებული ნიშნები ან სხვა საგნები მიუციათ | მუხ. 61 | ; 6 | დაურღვევიათ დადგენილება იმ განცხადებათათვის, რომლის გამოკვრა და გამოქვეყნება სავალდებულოა | მუხ. 27 და 28 | ; 7 | დაქირავებულისათვის ფულად ჯარიმა შეუწერიათ | მუხ. 46 | და 8 | შრომის სამინისტროს ან შრომის საბჭოს მიერ გამოცემული სავალდებულო დადგენილება დაურღვევიათ, --

ს ა ს ჯ ე ლ ა დ დ ა ე დ ე ბ ა თ: ფულად ჯარიმა ხსიდან ხუთას მანეთამდე, ხოლო თუ განიმეორეს ამ მუხლის I და მე-7 პუნქტებში აღნიშნული დანაშაული, - დაპატიმრება სამს თვემდე და, ამას გარდა, წარმოების გამგეს

შეიძლება ორ წლამდე ჩამოერთვას წარმოების გამგის აღსრულების უფლება.

შენიშვნა: წარმოების გამგე, რომლისათვისაც ღრობით ჩამოურთმევიათ წარმოების გამგის აღსრულების უფლება, შრომის დაცვის ორგანოს ნებართვით შეიძლება დატოვებულ იქნეს წარმოებაში, ვიდრე წარმოების პატრონი იმის სა-
მაგიეროდ სხვას იშოვიდეს, ხოლო ორ თვეზედ არა უმეტესის ვადით.

მუხ. 88.

თუ დამქირავებელი დაქირავებულს კანონით ან ხელშეკრულებით დადგენილ ვადაზე არ გადაუხდის ხვედრ ხელფასს, იმ თანამდებობის პირს, რომლისთვისაც შრომის კანონების წესიერად აღსრულების მეთვალყურეობა დაუვალებიათ, შეუძლია, თუ ამის გამტ თვით დაქირავებულმა, ან დაქირავებულთა კავშირმა საჩივარი აღძრა, დამქირავებელს გადაუხდელი ხელფასის საერთო ჯამის 5-დან 10 პროცენტამდე ჯარიმად შეაწეროს.

მუხ. 89.

წარმოების ის საადმინისტრაციო ან გამწესრიგებელ მოვალეობათა აღმასრულებელი, რომელნიც შრომის დაცვის კანონებს აშკარად და სისტემატიურად დაარღვევენ, ან მუშებსა და მოსამსახურეებს მოქმედებით ან სიტყვიერად შეურაცხყოფას მიაყენებენ, თუ ამის გამტ მუშები, მოსამსახურენი ან იმათი კავშირი აღძრავენ საჩივარს, ყოველი სხვა სასჯელის გარდა, სასამართლოს დადგენილებით წარმოებიდან დათხოვნილ იქნებიან.

მუხ. 90.

დამქირავებულსა ან წარმოებათა მმართველობაზე ამ კანონით შეწერილი ფულადი ჯარიმა გადახდებთან იმ საავადმყოფოს კასის სასარგებლოდ, რომლის მონაწილენიც არიან სათანადო წარმოების მუშები და მოსამსახურენი. თუ ის მუშები და მოსამსახურენი საავადმყოფოს კასის მონაწილენი არ არიან, ჯარიმის ფული შეტანილ უნდა იქნეს ერთ-ერთ ადგილობრივ საავადმყოფო კასაში, ისე-კი, რომ უპირატესობა რესპუბლიკის ცენტრალსა ან საერთო საქალაქო კასას მიეცეს. ამ ჯარიმის ფულით შემდგარი თანხის დახარჯვის წესრიგი შრომის სამინისტრომ უნდა დაადგინოს.

მუხ. 91.

სამრეწველო შრომის წესდების |რუსეთის კანონთა კრებულის ტომი მე-XI ნაწილი მე-II, თავი პირველი, კარი მეორე 1913 წლის დამატებებით | მე-42-63,

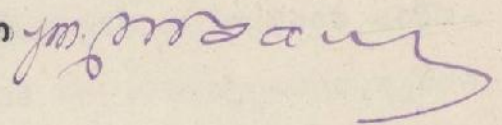
235

87-II2 და 2II-2I8 მუხ. და აგრეთვე 1918 წლის I4 იანვრის დებულება
მუშებისა და მოსამსახურეების მიღება-დათხოვნისა, ამიერკავკასიის
კომისარიატის მიერ გამოცემული, ამ დებულების მე-I2 მუხლის იმ ნაწი-
ლის გარდა, რომელიც გასამრჯელოს რაოდენობას შეეხება, -გაუქმებულია.

1920 წლის აგვისტოს I4-ს.

დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარის

უფროსი ა მ ხ ა ნ ა გ ი

რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარის

მ თ ა დ გ ი ლ ე

